

DEGERFORS BRUK JÄVRE - SMEDERNA

Bild: Piteå Museum

Stångjärnsmedjan vid Degerfors Bruk uppfördes 1805 av förste patronen Johan Degerman (1752-1807). Sonen Eric Degerman byggde senare ut verksamheten. Till vänster i bild skymtas det tillhörande kolhuset. Framför smedjan syns dammen.

Järnstämpel för Degerfors Bruk i Jävre

Bild: Torbjörn Andersson

Här i Hedkärra by utanför Västanfors föddes smeden Nils Flodström (1756-1842), som 1810 blev mästare vid Degerfors Bruk i Jävre och anfader till en stor mängd nuvarande och före detta Jävrebör.

SMEDERNA

En stor mängd Jävrebör har under den 100-åriga bruksepoken arbetat som smeder vid bruket. Smedyrket gick ofta i arv. Jävrefamiljerna Lindström, Holmström, Berglund och Brännström har fört smedyrket vidare i flera generationer. Duktiga hammarsmeder var eftertraktade och värvades av andra bruk med löfte om bättre löner och förmåner. Ett bra exempel på detta är när patron Eric Degerman värvade Hammarsmedsmästaren Nils Flodström, min ff ff ff , till Degerfors Bruk 1810.

Nils föddes i Hedkärra by utanför Västanfors i Bergslagen. Hans far var smed i Fagersta, så Nils började tidigt som koldräng vid Bockhammars bruk, blev smeddräng och mästare vid Skinnskattebergs bruk och senare mästare vid Nyhammars bruk.

År 1779 gifte sig Nils med Johanna Sophia Reismann i Stockholm, med anor i en smedsläkt från Östergötland. Paret Flodström/ Reismann fick nio barn i Bergslagen, varav två dog tidigt.

Ungefär år 1801 startade familjen en jättelång resa till Selets Bruk i Nederluleås församling, där Nils fått jobb som mästare. En lång och mödosam resa med sju barn i åldern 3-9 år väntade. Först Mälarsjakt från Arboga till Stockholm, sen segelfartyg Stockholm-Luleå som vid fel vind kunde ta flera veckor.

År 1810 lockades Nils till Degerfors Bruk av patron Eric Degerman. De två äldsta barnen Stina Sophia och Carl Fredrik stannade i Selets Bruk. Carl Fredrik blev mästare vid Selets Bruk, men han blev även senare anfader till två kända Lulebör, skådespelaren Maud Adams och deckarförfattaren Liza Marklund.

De övriga fem barnen Nils, Anders, Johanna Fredrika, Johan Erik och Brita Kajsa följde med till Degerfors Bruk. De tre söner blev alla smeder i bruket, bla min ff ff f, Mästare Anders Flodström (1790-1880). Även Anders son, min ff ff Anders Gustaf Flodström blev smed. Anders Gustaf (1816-1903) och hustrun Sara Maria Nilsdotter (1821-1896) fick hela nio barn och bidrog starkt till att släkten Flodström är den absolut största i Jävre.

SMEDERNAS ARBETSFÖRHÅLLANDEN

I boken *"Gruvornas, Hyttornas och Hamrarnas Folk"* av Bertil Boethius beskrivs smedernas arbetsplats.

"Smidningen började klockan 5 på morgonen och pågick till klockan 8 på kvällen. Under perioden synes dock kontinuerlig drift från kl. 6 på Söndagseftermiddag till samma tid på Lördagen ha blivit allt vanligare.

Mästare och mästarens gjorde var för sig smältstycken som de "utsträckte" (smidde ut). Den ene arbetaren utsträckte först smältan med hjälp av koldrängen. Därpå gjorde han ensam ny smälta, medan koldrängen sov. När smältan var färdig väckte han arbetskamraten som på samma sätt utsträckte smältan med kolgossens hjälp och därpå ensam gjorde smälta.

Mästare och mästarens fingo sålunda sova dubbelt så länge som kolgossar, "vilka dock fick åtnjuta sömn så mycket oftare".

Funnos två härdar vid en hammare, turades lagen om att utnyttja denna. Medan den ene räckte gjorde den andre smälta. Tre arbetade då alltid medan tre sovo. Arbetarna vistades hela veckan vid hammaren. Det fanns alltid en sovkammar som kallades "Labbi".

"Labbin" kunde vara placerad i ett hörn i smedjan, mycket utsatt för ljud och jordstötter från hammaren.